

8. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. URL: (дата звернення: 04.03.2025).

9. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html#BJNR000010949BJNG000700314>. (дата звернення: 04.03.2025).

10. Симоненко В. К. Децентралізація як детермінант регіональної політики. Регіональна економіка 2018, № 3 С. 5-9. URL: https://re.gov.ua/re201803/re201803_005_SymonenkoVK.pdf. (дата звернення: 04.03.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-20>

ЮРИДИКО-ТЕХНОЛОГІЧНА ДОСКОНАЛІСТЬ ПИСЬМОВИХ ПРАВОВИХ АКТІВ ЯК СКЛАДОВИЙ КОМПОНЕНТ АРХІТЕКТУРИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Манько Д. Г.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри державно-правових дисциплін,
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Відбиття військової агресії, фіксація воєнних злочинів, забезпечення належного переходу до мирного життя та закладення основ подальшого розвитку України має відбуватися у чіткій відповідності до вимог норм міжнародного та національного права. Зазначені положення зумовлюють формування певних обов'язків як перед законодавцями так і перед суб'єктами правозастосування, щодо належної якості створюваних ними письмових правових актів, забезпечення взаємозв'язку між чіткістю, передбачуваністю та легітимністю в правотворенні під час післявоєнного відновлення нашої держави.

Слід зазначити, що у сучасній правовій науці об'єктне поле юридичної техніки й технологій, визначається як сукупність письмових правових актів створених публічно-правовими і приватноправовими суб'єктами. До таких актів відносяться: закони і підзаконні акти, правореалізаційні, правоінтерпретаційні та правозастосовні акти, фактично вся сукупність юридичних документів у яких закріплюються результати юридичної діяльності.

З цього приводу І. Д. Шутак слушно вказує, що «акцентування уваги учених лише на такому виді юридичної техніки, як законодавча техніка на практиці може призвести до зниження ефективності правозастосовної та

інтерпретаційної техніки. Існує потреба в розробці правозастосовної та інтерпретаційної техніки, корпоративної правотворчості, техніки і технології правового моніторингу, що дасть змогу удосконалювати правову матерію з моменту її задуму, на всіх етапах правозастосування, до втрати чинності» [3, с. 42].

Традиційно, до загальних критеріїв якості письмових правових актів і юридичних текстів належать: ясність, точність, простота, ефективність, законність, обґрунтованість, відповідність загальним правам і свободам.

Слід погодитися із Ю. І. Бірченко, що «приймаючи законодавчий акт, особливу увагу слід приділяти додержанню методології прийняття закону, як і будь-якого іншого нормативно-правового акта, вимог так званого «ланцюга ефективності», а саме: потреби й соціальному інтересу в такому законі; цілям, які досягатимуться з допомогою закону; достатності засобів, якими запроваджується закон, з точки зору досягнення поставлених цілей; визначенню конкретних адресатів закону; системі контролю за його виконанням» [1, с. 13].

Дещо розширюючи зазначені положення, М. Г. Кравченко обґрунтовує, що «комплексна природа якості закону також передбачає дотримання певних вимог, які є передумовами реалізації його приписів: 1) вимога щодо змісту приписів закону, які виявляються в необхідності адекватного відображення й узгодження в законі прав, свобод та інтересів різних суб'єктів права; 2) вимога адекватного розподілу прав та обов'язків між суб'єктами права; 3) своєчасність закону та відповідність його рівню розвитку суспільних відносин; 4) оптимальність рішення, яке покладено в основу нормативно-правового регулювання; 5) ресурсне забезпечення закону; 6) правильно сформульовані мета і завдання закону; 7) правильний вибір методу нормативно-правового регулювання; 8) гарантованість правових можливостей суб'єктів права; 9) дотримання вимог законодавчої техніки при створенні закону тощо» [2, с. 15].

До базових юридико-технологічних вимог викладення змісту будь-якого письмового правового акту слід відносити: вимога законності – відповідність Конституції, нормативним актам (які мають вищу юридичну силу). Умовами вимоги законності є: а) акт має видаватися в межах компетенції правотворчого суб'єкта; б) повинні дотримуватися права і свободи людини й громадянина; вимога відповідності нормам моралі – врахування положень норм моралі під час створення правових актів; вимога обґрунтованості та доцільності – відповідність інтересам суспільства та потенціальним можливостям реалізації прийнятих приписів; вимога ефективності – сукупність загальних ознак, що характеризують правовий акт як ефективний регулятор суспільних відносин в якому відображене збалансоване поєднання засобів та способів досягнення мети його прийняття; вимога своєчасності – правовий акт має бути прийнято в розумний термін з моменту виникнення ініціативи з його прийняття; вимога стабільності – можливість регулювання поточних і майбутніх відносин;

вимога економічності – співвідношення між цінністю отриманого результату і понесеними витратами; вимога реальності – здійснимість закону, забезпеченість необхідними ресурсами; вимога оптимальності – процес пошуку й застосування оптимальної форми правового впорядкування певного фрагмента соціального життя.

Окрім зазначених традиційних вимог до якості письмових правових актів, окремо слід визначати ще й вимоги зумовлені забезпеченням належних шляхів післявоєнного відновлення України, а саме:

- врахування особливостей всіх аспектів суспільного життя при нормотворчій діяльності, як загальних (економічних, соціальних, правових та ін.), так і спеціальних (права внутрішньо переміщених осіб, права осіб майно яких було зруйновано у результаті військової агресії та ін.);

- узгодженість нових норм із чинним законодавством, міжнародними стандартами (із орієнтацією на адоптацію та гармонізацію з нормами та стандартами ЄС) та судовою практикою;

- врахування норм та вимог міжнародного гуманітарного та кримінального права щодо воєнних злочинів;

- використання технологій штучного інтелекту для: а) удосконалення юридичного письма та встановлення зав'язків між правовими актами; б) прогнозування та оцінки наслідків (ефективності регуляторного впливу) прийняття нормативних актів.

Зазначені вимоги відцентровані до системного підходу у правотворчості, який засновується на гармонізації із міжнародним правом, передбачуваності та стійкості національної системи права та умілому використанні сучасних аналітичних і цифрових технологій.

Підсумовуючи слід зазначити, що юридична досконалість письмових правових актів є важливою складовою післявоєнного відновлення України, бо забезпечує прогнозованість і ефективність правового регулювання в умовах суспільних трансформацій. Якісні правові акти, в яких належним чином враховані інтереси різних соціальних груп, сприяють запобіганню правовим конфліктам та зменшують потребу в постійних змінах і доопрацюваннях чинного законодавства. Це, в свою чергу, забезпечує зміцнення верховенства права та гарантує, що правові акти відповідають принципам справедливості, законності, правової визначеності, стабільності. Відповідність положень національних письмових правових актів міжнародним стандартам не тільки зміцнює співпрацю з партнерами та інвесторами, але й формує правову основу для реалізації економічних, соціальних і правових реформ.

Сформульовані належним чином правові приписи сприяють однозначному тлумаченню норм органами влади, судами та суб'єктами господарювання, встановлюють дієві механізми реалізації та захисту прав осіб, в тому числі й тих, які постраждали від військової агресії. Більш того, сбалансовані та логічно структуровані акти сприяють розробленню

ефективних алгоритмів швидкого переходу від військового стану до мирного врегулювання.

Література:

1. Бірченко Ю. І. Деякі критерії оцінки якості та ефективності нормативно-правових актів. Наукові записки Національної Києво-Могилянської академії. № 26. 2004. С. 9-14.
2. Кравченко М. Г. Основні ознаки та вимоги до якісного закону. Адміністративне право і процес. № 8. 2014. С. 4-17.
3. Шутак І. Д. Юридична техніка і технологія: теорія та практика застосування. Вісник Львівського університету. Серія юридична. Випуск 63. 2016. С. 37-45.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-21>

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ РУХУ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ

Меденцев А. М.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Логінов О. В.

*кандидат технічних наук,
доцент кафедри судноводіння і морської безпеки
Одеський національний морський університет
м. Одеса, Україна*

Особливості сучасного стану правової регламентації правил безпеки руху або експлуатації водного транспорту обумовлені військовим станом, тим фактом, що починаючи з 24 лютого 2022 року розпочалась блокада морських портів на південному узбережжі України [див.: 1-5].

Військові кораблі країни-агресора заблокували судноплавство в Чорному та Азовському морях для суден, що прямують до/з морських портів України. В цих умовах Наказом Міністерства інфраструктури України від 28 квітня 2022 року № 256 «Про закриття морських портів» [6], було закрито порти Бердянськ, Маріуполь, Скадовськ, Херсон з дня набрання чинності цього нормативно-правового акту до відновлення